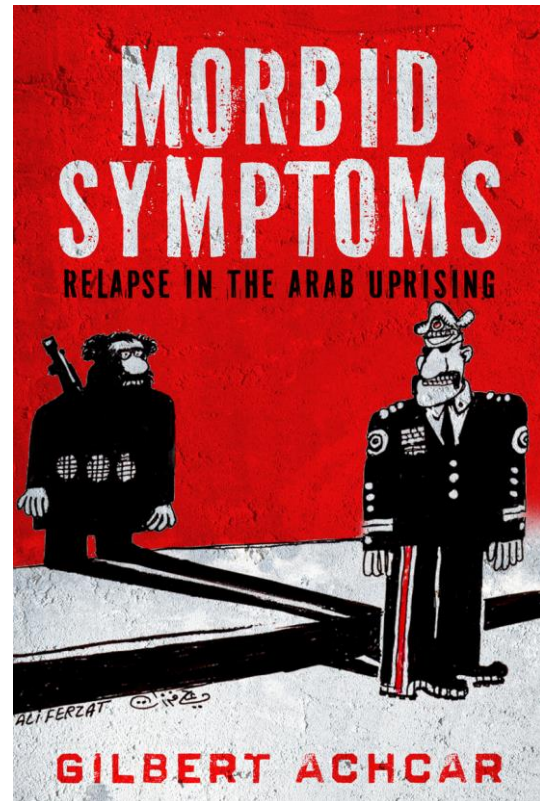
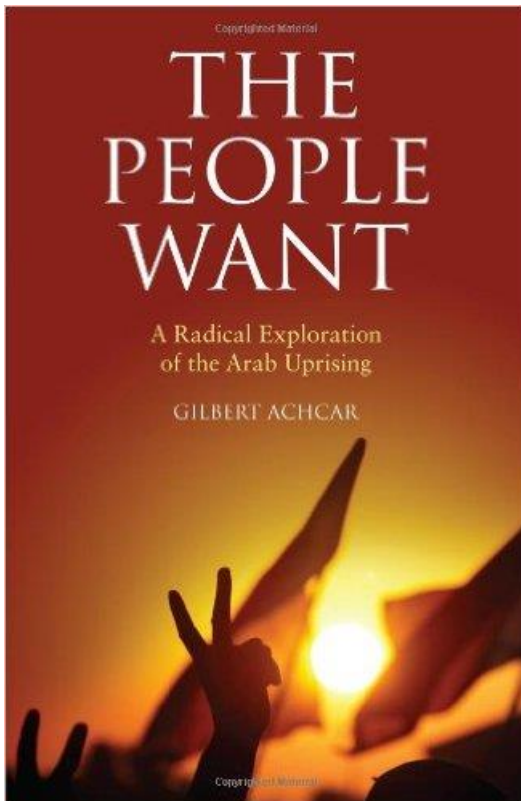

Peter Widén

Kritiska synpunkter på Gilbert Achcar och Syrienfrågan

Introduktion

Gilbert Achcar är en känd marxistisk Mellanösternexpert som har stor prestige inom delar av den antistalinistiska vänstern. Han är bl a författare av boken *The People Want: A Radical Exploration of the Arab Uprising* (våren 2013)¹ och uppföljaren *Morbid Symptoms: Relapse in the Arab Uprising* (2016).²

Achcar har vid flera tillfällen hållit föredrag i Sverige om den arabiska våren och tidningen *Internationalen* har publicerat flera artiklar och intervjuer med honom (två av dem tas upp nedan). Ett stort antal texter av honom finns på marxistkivet i svensk översättning.³

I de två artiklarna nedan kritiserar Peter Widén vissa av de uppfattningar som Achcar framfört speciellt vad gäller Syrien.

Efter artiklarna följer lästips som belyser olika aspekter av Syrienfrågan, bl a två artiklar som tar upp den roll som klimatförändringar spelat i sammanhanget. Dessutom tipsas om den omfattande debatt som tidigare förts om Syrien, och som Peter Widén hänvisar till i sin polemik.

Martin F (30/1 2017)

¹ För en positiv, men kritisk recension, se Sam Dathi: [Folket vill: En radikal analys av upproren i arabvärlden](#)

² På svenska finns av honom boken [Barbariernas kamp – 11 september och den nya världsordningen](#) (2003)

³ Se [Achcar om Mellanöstern](#) och [Achcar om Syrien](#) (fler texter av honom finns i olika artikelsamlingar om Mellanöstern, Libyen och Syrien)

Om Achcars linje

Den syriska tragedin har lett till att olika krafter inom den socialistiska vänstern kommit i skarp polemik med varandra. Jag utelämnar i denna text de krafter som kallar sej vänster och som gett sitt stöd till Assadregimen. Den polemik jag behandlar i denna text är den som funnits och finns mellan de som förkastar Assadregimen men där olika syn på vilken väg framåt som bör väljas existerar.

Martin Fahlgren, undertecknad och många andra medlemmar i Socialistiska Partiet har hävdad att enda möjligheten för en progressiv rörelse i Syrien är ett eld-upphör. Den väpnade kampen på anti-Assadsidan domineras av reaktionära krafter och fortsatt militär konfrontation innebär att de kontrarevolutionära krafterna (Assadregimen och på den andra sidan fundamentalisterna) hela tiden stärker sej på de progressiva krafternas bekostnad. Fortsatt militär konfrontation innebär också fortsatt död, lidande och förstörelse.

Vi har genom åren blivit kallade för svikare och än värre saker. Men sakta men säkert har fler och fler närmast sej vår ståndpunkt. För några år sedan beskrevs till exempel Al-Nusra (Al-Qaidas syriska gren som nu döpt om sej till Jabhat Fateh al-Sham) som en perifer (av Assadregimen skapad !!) grupp som inte deltog i kampen mot Assad utan enbart bekämpade den övriga oppositionen. Det var naturligtvis trams. Al-Nusra var från början den mest effektiva och dödliga milisen. Den splittrades senare och utbrytarna utgörs idag av Islamska Staten. Dessa två grupper är de dominerande väpnade krafterna i kampen mot Assadregimen och som nummer tre får antagligen Ahrar al-Sham räknas. Denna grupp skiljer sej marginellt från Jabhat Fateh al-Sham, men har fått någon sorts godkändstämpel av västmakterna.

Gilbert Achcar är en av de som närmast sej vår ståndpunkt. Han talar idag om två kontrarevolutionära block som dominerar konflikten i Mellanöstern. Regimerna och fundamentalisterna. Här är vi överens. Men vi måste uttrycka vår besvikelse efter att ha tagit del av tal och texter som Achcar nyligen levererat. Vi kommer här att behandla ett tal som Achcar höll i Marxdagarna på ABF i Stockholm och en artikel som publicerades i *The Nation* (USA) i september 2016.⁴

När det gäller talet så utgår jag från Arash Gelichkans referat i *Internationalen*.⁵ Vi har all anledning att utgå från att det är en korrekt återgivning.

Achcar slår fast att scenen domineras av två kontrarevolutionära poler; regimen och fundamentalisterna. Vi håller med. Men sedan menar han att det finns en tredje pol som han betecknar som den ”revolutionära” polen. Att bunta samman de som inte kan betecknas som regimstödjare och inte heller projihadister i *en* ”pol” och dessutom kalla den för revolutionär är enligt min mening konstigt. De som demonstrerade på Tahrir-torget var allt från kämpande arbetare och socialister till övre medelklass. Ja till och med Muslimska brödrskapet anslöt sej ju av taktiska skäl. Samma sak i Syrien. Oppositionen i exil domineras av bourgeoisie och medelklass och tillhör knappast samma pol som kämpande kvinnor i Rojava. Det finns ingen sammanhållen tredje pol.

Men så här säger Achcar enligt referatet i *Internationalen*:

- Till skillnad från klassiska revolutionära processer där det finns ett binärt förhållande mellan revolutionen, kombinationen av de krafter som oavsett skillnader vill ha en grundläggande förändring och kontrarevolutionen som är regimen, har vi i regionen en triangulär situation där det finns en revolutionär pol, organisatoriskt svag i praktiskt taget alla exempel med undantag för

⁴ Originalet: [The Syrian Truce and Obama's Exit Strategy](#) (19 september 2016). Översättningarna av citaten nedan har utförts av Björn Erik Rosin.

⁵ Artikeln ”Det är en lång väg att gå och därför finns det hopp”, som ingår i [Vänsterpress om Mellanöstern](#) (slutet av oktober 2016).

Tunisien där det åtminstone fanns en stark och delvis oberoende arbetarrörelse. Men det dominerande draget är politisk och organisatorisk svaghet hos de krafter som skulle kunna representera upprorets strävanden.

...– Huvudproblemet som mötte upproren var svagheten hos den revolutionära polens potentiella representanter. De står inför två kontra-revolutionära problem: på ena sidan de gamla regimerna och på den andra dess reaktionära islamiska fundamentalistiska utmanare. Den revolutionära polen har i de flesta fall istället för att röja en väg oberoende från båda krafter och kämpa för ett alternativ som är lika mycket mot båda, pendlat mellan att stödja den ena eller den andra kontrarevolutionära kraften, att spela den ena mot den andra och skifta allianser. Det var dålig politik som bidrog till marginaliseringen av dessa krafter. Situationen kom senare att domineras av sammandrabbningen mellan de två kontrarevolutionära polerna eftersom de islamistiska fundamentalisterna utnyttjade upproret till att tävla om makten med de forna regimerna.

Det är sant att krafter inom det som Achcar kallar ”den revolutionära polen” har vacklat mellan de kontrarevolutionära krafterna. Vi såg borgarnas och medelklassens uppslutning bakom General Sisis kupp i Egypten och de syriska borgarna i exiloppositionen som stöder fundamentalistiska miliser.

”Det var dålig politik” säger Achcar, men sanningen är väl snarast att det är en politik som speglar det faktum att de inte är ”revolutionära”. De eftersträvar ingen grundläggande samhällsförändring.

Achcar uppehåller sej också vid vad han menar är USA:s målsättning. Han säger (fortfarande enligt referatet):

Dessa [delar av vänstern] tror att Obama bara är en fortsättning av George W Bush och att USA eftersträvar regimförändring, att de till exempel i Syrien är inblandade i att försöka byta regim. Det går emot inte bara fakta utan också de uttalanden som kommer från Washington vilka från början baserades väldigt mycket på det de kallade ”läxan från Irak”... Lärdomen de drog var att ”vi skulle inte ha avvecklat Baath-staten i Irak, vi skulle ha behållit den staten, tagit bort Saddam Hussein eftersom han har blivit diskvalificerad men behållit staten” – ett amerikanskt magasin har kallat det Saddamism utan Saddam. Den syriska Baath-regimen består ju inte enbart av president Bashar al-Assad utan är en maktapparat. Denna maktapparat, berättar Gilbert Achcar, har USA från början velat bevara i Syrien.

Att Achcar slår fast att konflikten är dominerad av två kontrarevolutionära block är dock ett viktigt steg framåt för att förstå vad som krävs för att vad som skulle kunna kallas en verklig revolutionär pol skulle kunna göra sej gällande. Nämligen ett slut på de pågående militära striderna mellan de kontrarevolutionära blocken.

Därför blir man besviken när man läser vad han skriver i *The Nation* i september 2016. Så här skriver han:

Som nästan alla nu inser är den nya överenskommelsen om eldupphör dömd att misslyckas, precis som alla överenskommelser av det slaget, som inte löser den politiska kärnfrågan bakom krisen ... Utan en agenda som innehåller en övergripande överenskommelse om att Bashar al-Assad måste avgå och möjliggöra införandet av pluralistisk regering, finns inga som helst utsikter till ett eldupphör i detta krigshärjade land.

I dessa rader finns mycket som kan kasta ljus över de åsiktsskillnader vi har. För det första ansluter sej Achcar till idén att en vapenvila kräver att motståndarsidans ledare först avgår. Givet styrkeförhållandena nu är det samma sak som att säga att en vapenvila inte är möjlig. Men det finns stora problem i citatets andra del också. ”Införande av en pluralistisk regering” är vad Achcar uppenbarligen ser som den önskade utgången. Det vill säga samma mål som han i föreläsningen på ABF i Stockholm menade att USA har. Så här sa han enligt Gelichkans referat:

Så Washington har varit angelägna om att bevara den syriska staten, den syriska regimen och ville få delar av oppositionen att ingå koalition med den gamla regimen – och de visste att förutsättningen för detta är att Assad avgår. Det har varit det förhärskande synsättet i Washington.

Detta kontrasterar mot vad Martin Fahlgren, undertecknad och flera andra SP-are menat när vi fört fram nödvändigheten av eld-upphör. Vi menar att enda chansen för en verklig progressiv pol i Syrien är ett eld-upphör. Kriget är de två kontrarevolutionära polernas hemmaplan. Om de direkta militära konfrontationerna upphör finns det åtminstone en möjlighet att börja organisera människor runt demokratiska och progressiva krav. En organisering riktad mot såväl den nuvarande regimen, religiösa fundamentalister och den provästliga och prokapitalistiska oppositionen. Achcar visar på att USA siktar på en koalition mellan den provästliga oppositionen och regimen minus Assadfamiljen. Och Achcar verkar alltså också se detta som målet! Det är mycket möjligt att en sådan koalition skulle uppstå efter en uppgörelse, men vi ser en sådan koalition som motståndare till en verklig progressiv lösning.

Det är ganska intressant att vi under de senaste åren blivit beskyllda för att ”svika” det kämpande syriska folket. Vi har jämförts med de som predikade ”Fred” i Vietnam istället för ”seger till FNL”.

De som kritiserat oss har uppenbarligen vägletts av tanken att ”radikala” metoder (som väpnad kamp) speglar ett radikalt politiskt mål, medan de som liksom vi förordat ett eld-upphör för att möjliggöra en folklig organisering över de religiösa gränserna skulle varit ”moderata”. Nu kan vi se att det är tvärtom.

Achcar skriver i sin artikel i *The Nation*:

Skulle mittfåran av oppositionen gå med på ett diktat och ge upp skulle den snabbt överflyglas av de stridande ute i terrängen, som uppfattar allt annat än att Assadklanen försvinner från makten som lika med att acceptera att hundratusentals syrier dödats, och än fler blivit lemlästade, och stora delar av landet förvandlats till ruinhögar, till ingen nytta alls.

Vi säger: Om målet är en koalitionsregering mellan den provästliga oppositionen (som Achcar kallar ”mittfåran av oppositionen”) och regimen minus Assadfamiljen så har verkligen allt lidande varit ”till ingen nytta alls”.

Vårt perspektiv är en progressiv rörelse som kan ta kamp mot en sådan regim som mycket väl kan bli resultatet av en uppgörelse. Kommer en sådan rörelse att kunna formeras och kunna ta den politiska kampen? Det finns inga garantier givet den fruktansvärda förstörelsen och det sekteristiska giftet som odlats i fem år. Men utan eld-upphör finns inte ens möjligheten.

För Achcar är just Assadfamiljens avlägsnande det centrala tydligen. Vi hävdar att den syriska statsapparaten med eller utan Assad är en fruktansvärt brutaliserad förtryckarmekanism och en koalition mellan denna apparat som i detta vidriga krig visat vad den kan göra och en provästlig opposition aldrig kan vara annat än ett hinder för varje demokratisk och social utveckling.

Men den kampen kan bara en verklig progressiv syrisk opposition föra till seger.

Och vad menar Achcar med att ”mittfåran av oppositionen” om de gick med på eldupphör utan Assads avlägsnande skulle ”snabbt överflyglas av de stridande”. Vi vet att ”de stridande” helt domineras av fundamentalistiska och jihadistiska miliser. Är det dessa som ska ha vetorätten?

Och vad ska man säga om följande stycke i *The Nation*-artikeln:

Utan en militär styrkebalans på marken i Syrien, som skulle tvinga Assadregimen och dess iranska uppbackare att söka efter en verklig kompromiss, är ingen verklig politisk uppgörelse möjlig. Nu har vi fått det närmast motsatta: en syrisk regim som, uppmuntrad av stödet från Iran och Ryssland,

skryter med att den tänker återerövra hela landet. Som huvudaktörerna vittnat om har frågan om att uppnå en sådan styrkebalans – främst genom att förse den syriska oppositionen med luftvärnsmissiler i stånd att reducera den syriska regimens möjligheter att använda sitt flygvapen, som är regimens huvudsakliga verktyg för massomfattande förstörelse – har varit det främsta stridsäpplet i Syrienfrågan inom Obamaadministrationen sedan 2012.

Här kritiserar Achcar USA för bristande leveranser till miliserna. Mer vapen och fortsatt krig för att uppnå ett läge där Assad tvingas avgå och en koalition mellan den blodiga regimen och den provästliga oppositionen kan uppstå. Och tro inte heller att de islamistiska miliserna inte kommer att kräva sin del i en sådan uppgörelse.

Vi skulle istället vilja se ett omedelbart eld-upphör för att möjliggöra en demokratisk organisering mot regimen (med eller utan Assadfamiljen), den provästliga oppositionen och fundamentalismen. Assadfamiljens närvaro eller inte närvaro är inte värt fortsatt lidande. Regimen skulle fortfarande bestå.

Inom parentes: Hur kan personer som ser sej som marxister vara så fixerade vid personer att de kan förorda en kompromiss inkluderande statsapparaten bara vissa individer är bortkoppade? Och till och med se ett krig med obeskrivligt lidande fortsätta bara för att dessa individer ska bort.

Att delar av oppositionen vill fortsatt krig om inte Assad avgår speglar nog mer det faktum att de vill själva vill fylla tomrummet efter Assadklanen.

Vi blir också häpnad över följande stycke i artikeln i *The Nation*:

Det har rapporterats (dvs läckts) att USA:s militära planerare inte hyser någon tilltro till att regimen i Syrien och att dess ryska och iranska uppbackare skulle kunna gå med på ett eldupphör inriktat på en kompromiss. Vidare vill Pentagon inte dela med sig av militära uppgifter om den syriska oppositionen till sin ryska motsvarighet av rädsla för att det skulle komma att användas för att bomba den förra [oppositionen] än mer. Och de (Pentagon) har rätt i sin misstänksamhet. Kerry har redan tillförsäkrat sig en plats i historieböckerna som ett enastående exempel på godtrogenhet, dvs hans tro på möjligheten av att kunna lösa konflikter genom förhandlingar, som inte backas upp av aktion på marken (något som *Financial Times* välfunnet betecknade som hans 'omåttliga förtroende för sin egen förmåga att lösa problem bara han kan få berörda parter att sätta sig i samma rum') och hans häpnadsväckande önsketänkande beträffande Moskvas vilja att hjälpa USA ut ur bekymren i Syrien.

Är det en ledande kamrat i Fjärde Internationalen som skriver detta? Det liknar mer John McCain och andra republikanska Obamakritiker i USA. Hillary Clinton stod väl också för en sådan här politik även om hon tvingades att offentligt vara mer försiktig. Och John McCain-stuket finns också i följande passus av Achcar:

Det är dock ytterst osannolikt att Barack Obama – som knappast går att anklaga för naivitet – delar sin utrikesministers egenheter. USA:s president har ju de fyra senaste åren envist vägrat att förändra sin hållning i Syrienfrågan, trots överväldigande belägg för att han höll på att låta konflikten förvandlas till en katastrof för det syriska folket och ytterligare en stor katastrof för USA utrikespolitiskt efter Afghanistan och Irak.

Eller vad sägs om avslutningen:

Som Anthony Cordesman, en av de mest klarsynta bedömarna av den militärt-politiska situationen i Mellanöstern, nyligen konstaterade är USA:s president nu helt inriktad på en 'utvägsstrategi' – inte någon utväg ur den syriska krisen, utan sin egen utväg ur Vita huset.

Samtidigt skriver Achcar direkt före ovanstående:

Obama har bara lyckats övertyga en stor del av den allmänna opinionen i Arabvärlden, att USA, som invaderat Irak och bombat Libyen när det gällt långt mindre allvarliga saker än vad som pågått

i Syrien de senaste fem åren, bara bryr sig om oljerika nationer. Om någon i regionen nu hyst några som helst illusioner om de demokratiska och humanitära skäl Washington åberopat i samband med tidigare krig har de nu totalt förlorat dem.

Här verkar Achcar anse att USA:s intressen är just imperialistiska men det går ju helt på tvärs mot hans önskan om upptrappad nordamerikansk intervention i Syrien. Hans kritik mot Obamaregeringen för att inte intervensera mera är ju ett tecken på att han vill se ett USA som trappar upp militära leveranser för att skapa ”en militär styrkebalans på marken, som skulle tvinga Assadregimen och dess iranska uppbackare att söka efter en verklig kompromiss” och att ”ingen verklig politisk uppgörelse” är möjlig utan en sådan förändrad styrkebalans.

Slutligen en fotnot: *Vem är Anthony Cordesman?*

Anthony H Cordesman innehar Arleigh A Burke-posten för Strategi vid CSIS. Under sin tid vid CSIS har Cordesman varit chef för Gulf Net Assistent Project och Gulf in Transition Study, samt lett CSIS Homeland Defense Project. Han har lett studier om nationellt missilförsvar, asymmetrisk krigföring och massförstörelsevapen, samt skydd av viktig infrastruktur. Han ledde CSIS´ Middle East Net Assessment Projekt och var en av ledarna för CSIS´ Strategic Energy Initiatives. Han är författare till en stor rad studier om USA:s säkerhetspolitik, energipolitik och Mellanösternpolitik, och har varit konsult åt utrikes- och försvarsdepartementet under kriget i Afghanistan och Irak. Han ingick i general Stanley McChrystals grupp av civila rådgivare i samband med upprättandet av en ny strategi i Afghanistan och har därefter varit konsult åt olika delar av USA:s militär och Nato. För närvarande ägnar han sig åt analyser av säkerhetsläget i Gulfen, för USA:s militär och Nato. Andra projekt handlar om analyser av säkerhetsläget i Gulfen, USA:s strategiska rivalitet med Iran, konflikterna i Syrien och Irak, en övergripande bedömning av Indiska Oceanen, Kinas militära utveckling och USA:s och asiatiska bedömningar av denna utveckling, förändringarna i modern krigföring samt värderingar av USA:s försvarsstrategi, försvarsprogram och försvarsbudgetar. (Översatt från *Wikipedia*)

Peter Widén 28/1 2017

Kritik av Achcar-artikel i *Internationalen* nr. 51-52 2016

Gilbert Achcar, professor i utvecklingsstudier och internationella relationer på skolan för Orientaliska och Afrikanska studier vid Londons Universitet återkommer i *Internationalen* nr 51-52 2016 till frågan om den arabiska våren och dess effekter.⁶ Jag har tidigare behandlat Achcars syn på den syriska tragedin i texten ”Om Achcars linje” (se ovan) och jag ska inte återupprepa mej. Man kan dock säga att Achcar själv väljer olika resonemang. Till exempel är talet om två kontrarevolutionära poler (Assadregimen och jihadisterna) inte med i artikeln i *Internationalen* nummer 51-52.

Hans infallsvinkel är i stället denna:

Det tragiska är att denna våg av protester inte förde med sig den förnyelse som den ”arabiska våren” utlovade. Snarare blev följden mera av de gamla katastroferna, som i vissa fall förvärras till en skrämmande grad. Det är därför nödvändigt att understryka två viktiga frågor om den sorgliga tillstånd under vilket vi firar den sjätte årsdagen av de arabiska upproren. Den första frågan gäller ett synsätt som ganska förståeligt har spridit sig i den arabiska regionen, enligt vilken lärdomen av de senaste sex åren är att den gamla ordningen, trots sina stora problem, var bättre än revolten mot den eftersom den senare endast lyckats skapa en större katastrof.

Achcar tillbakavisar ett sådant synsätt och skriver:

Sanningen är att om vi skulle tillämpa samma logik på någon av de stora revolutionerna i historien, bedöma dem bara några år efter sin början, skulle vi fördöma dem alla. Således, om vi granskade

⁶ Artikeln ”Årsdagen av de arabiska upproren väcker frågor”, som ingår i artikelsamlingen [Vänsterpress om Mellanöstern](#) (december 2016)

den franska revolutionen utifrån läget sex år efter starten 1789, skulle vi hitta en skrämmande situation i Frankrike med ett pågående inbördeskrig som dödade hundratusentals och en revolutionär regim som avrättades tiotusentals under ett skräckvälde. Frankrike var senare, för att gå igenom Napoleons kejsardöme följt av återupprättandet av monarkin som revolutionen hade störtat.

Han fortsätter:

Även den engelska revolutionen började med ett inbördeskrig i 1642 som varade ett decennium fram till 1651, och dödade tvåhundrausen människor ur en sammanlagd befolkning på högst fem miljoner, oräknat offren i Skottland och på Irland.

Och vidare:

Det som tog sin början i arabvärlden under 2011 är en långsiktig revolutionär process som kommer att ta många år, eller till och med flera årtionden. Ingen stabilitet är heller att vänta på kort sikt, på grund av frånvaron av progressivt ledarskap som kan föra de arabiska länderna ur den oöverstigliga kris som de har fallit ner i efter årtionden av förrutnad despotism och korruption.

Men funkar parallellen mellan den franska och engelska revolutionen å ena sidan och händelseutvecklingen som tog sin början med ”den arabiska våren” å den andra?

Jag tycker att den inte funkar.

De franska och engelska revolutionerna var borgerliga revolutioner med syfte att riva ned de feodala institutioner och den kungamakt som stod i vägen för utvecklandet av en kapitalistisk marknadsekonomi. Det var den borgarklassen som skulle stå med segern när stridslarmet lagt sej. Men i själva revolutionen var andra fattigare och mer förtryckta samhällsgrupper också aktiva. Klasser som hade långt radikalare ambitioner än att bara riva undan hindren för kapitalismens fria utveckling. Hantverkare, små butiksägare, bönder och egendomslösa reste långt mer avancerade paroller om frihet och jämlikhet.

Den egentliga borgarklassen behövde dessa folkliga krafter för att effektivt riva ned feodaladelns och kungarnas makt men såg med ovilja på revolutionens utveckling i allt radikalare förändringar. När den egentliga borgarklassen återtar kontrollen i Frankrike slopas en rad radikala förändringar och de folkliga krafterna drivs tillbaka. Naturligtvis kontrarevolutionärt gentemot de radikalare krafterna. Men inte en kontrarevolution i meningen återupprättande av feodalismen. Tvärtom, även Napoleons kejsardöme var revolutionärt i meningen att de feodala skrankorna bekämpades och borgerliga egendomsformer etablerades och lagfästes. Inte ens den upprättade monarkin innebar en återgång. Kapitalismen befästes men alla försök till radikalare demokratiska förändringar bekämpades.

I den engelska revolutionen framträdde en verklig vänster (Levellers och Diggers) med sensationellt moderna idéer (jämlikhet, jämställdhet, religionsfrihet, internationell solidaritet m.m.) De drevs så småningom tillbaka av Cromwell. Förvisso bekämpade Cromwell de mest radikala, (efter att ha dragit nytta av dem i kampen mot kungamakten) men han var fortfarande en revolutionär i förhållande till kungamakt och feodala institutioner. Hans protektorat föll, kungamakten återupprättades. Men förutsättningarna för den kapitalistiska marknadsekonomin säkrades och England såg den första industriella revolutionen. I England fick vi se en bourgeoisifiering av aristokratin och ingifte och kompromisser mellan borgarklass och adel. Men kapitalismen var säkrad.

Vad har det som började 2011 som den ”arabiska våren” gemensamt med den franska och engelska revolutionen? Enligt min mening inte mycket.

Efter andra Världskriget fick vi se en avkolonisering i Nordafrika och Mellanöstern. Algeriets fall krävdes ett långt befrielsekrig. I andra länder (Irak, Egypten, Libyen) störtades korrumpierade av imperialismen tillsatta kungafamiljer av nationalistiska militärer. De regimer som

uppstod hade modernisering på programmet. I frånvaron av en stark borgarklass och privat kapital skapades en stor statlig sektor och regimerna titulerade sej ofta som "socialistiska". Så gjorde Baathpartierna i Irak och Syrien och så gjorde Nassers regim i Egypten. En av de första åtgärderna som Nasser vidtog var dock att krossa kommunistpartiet och slå ner all oberoende facklig verksamhet. Småborgerliga nationalistiska regimer är nog en användbar beteckning. Regimer med ofta en hård antiimperialistisk retorik. Och antisionistiska naturligtvis.

Dessa regimer kom i olika grad men ändå att utvecklas till repressiva regimer, och allt mer korrumpade sådana.

Det fanns andra länder i regionen där kungar och emirer inte störtades. Marocko till exempel men framförallt på Arabiska halvön (Saudi, Qatar, Förenade Arabemiraten, Kuwait).

De senare med enorma oljetillgångar och liten befolkning och med ett starkt stöd från imperialismen.

Här genomförde inga nationalistiska officerare några revolutioner. Istället kunde emirer och kungar använda de enorma oljetillgångarna till att garantera den egna lilla befolkningen en materiell standard (ibland hög) samtidigt som allt fysiskt arbete utförs av immigrantarbetare. Här genomfördes inga moderna reformer och framförallt Saudiarabien har blivit en bastion för och exportör av den wahhabitiska varianten av islam. En oerhört reaktionär och auktoritär variant av Sunni-islam. Den sekteristiska wahhabismen har i princip förklarat krig mot andra versioner av islam och den p.g.a. detta blodiga konflikten mellan shia-muslimer och sunni-muslimer är resultatet. Al-Qaida, I.S. liksom flera andra jihadistiska grupper har sin ideologiska bakgrund i wahhabismen.

När den "arabiska våren" startade så var det främst i de av korrumpade och förstelnade nationalistregimer ledda staterna. Men även i monarkier som Bahrain och t.o.m. i Marocko. I Bahrain slogs demokratidemonstrationerna ner av inhemsk, saudisk och qatarisk militär.

Den politiska Islamismen i olika former fanns redan på plats. Från wahhabismens högkvarter på arabiska halvön hade utsända propagandister och radio och tv-shower gjort sitt. Vänsterns tillbakagång och arabnationalismens förstelning och byråkratisering ledde till att allt fler i de permanent krisdrabbade länderna drogs till fundamentalism som ett "tillbaka till rötterna"-alternativ.

I de engelska och franska stora revolutionerna sattes ett omvandlingsarbete igång som begravde feodalismen och banade väg för den kapitalistiska marknadsekonomin och så småningom industrialisering och modernisering. Denna process drevs fram av den allt mäktigare borgarklassen. På det sättet var den revolutionär. Samtidigt som den slog ned och höll nere strävanden från fattigare klasser som eftersträvade demokratisering, organisationsfrihet och långt mer gående jämlikhet. Borgarklassen uppträdde både revolutionärt och kontrarevolutionärt beroende på i förhållande till vad.

Händelserna i arabvärlden från 2011 och framåt handlar om något helt annat. Folket reste sej mot korrumpade "nationalist"-regimer. I Tunisien och Egypten tvingades de att avgå. I Tunisien har vissa demokratiska landvinningar gjorts men den sociala krisen har inte lösts. Ingen fundamental förändring i det ekonomiska systemet eller de ekonomiska maktförhållandena. Hopplösheten som resulterar i emigration och brain-drain fortsätter.

I Egypten störtades Mubarak och allmänna val kom till stånd. Det visade sej att i landet som helhet var det det Muslimska Brödrskapet som genom mångårigt socialt arbete och propaganda som var den starkaste kraften. MB är en form av politisk Islam men en som beslutat sej för att verka inom institutionerna och söka makt inom systemet. Många inom den sekulära medelklassen visade sej hellre föredra en militärregim än Brödrskapet och militären

kunde manövrera sej fram till maktövertagande. En militärmakt som utan förbarmande slagit ner all opposition.

I Syrien har Assadregimen med våld vänt sej mot dem som krävde demokratiska förändringar. Det väpnade motståndet mot honom domineras totalt av de islamistiska rörelser som tidigare nämnts (materiellt och ideologiskt uppbackade av krafter i Saudi, Qatar, Emiraten etc.). Två block med kontrarevolutionära dagordningar. Den västorienterade liberala bourgeoisien som utgör den politiska oppositionen i exil har inte heller någon revolutionär agenda. Dess mål har sedan hösten 2011 varit att få de ledande imperialistmakterna att intervensera.

I Barhain hade de reaktionära Golfstaterna slagit ner den arabiska vårens förhoppningar med stor brutalitet, i Jemen hade oppositionen drivits tillbaka och idag bedriver Golfstaterna ett hänsynslöst krig som kastat in Jemen i total förstörelse och massvält. I Syrien är samma gulfstater drivande bakom de jihadistiska miliserna.

Att säga att den arabiska revolutionen fortgår i en lång process av upp och nedgångar och jämföra med de historiska engelska och franska revolutionerna är mycket konstigt.

Så här skriver Achcar:

Det som tog sin början i arabvärlden under 2011 är en långsiktig revolutionär process som kommer att ta många år, eller till och med flera årtionden. Ingen stabilitet är heller att vänta på kort sikt, på grund av frånvaron av progressivt ledarskap som kan föra de arabiska länderna ur den oöverstigliga kris som de har fallit ner i efter årtionden av förrutnad despotism och korruption.

Kontrarevolutionära segrar måste beskrivas som sådana och inte som dippar i en revolutionär process.

Det som gjorde att de franska och engelska revolutionerna kunde betecknas som sådana var ju att de även när radikalare riktningar slogs ner faktiskt revolutionerade samhället; feodalismen krossades, förutsättningarna för den kapitalistiska marknadsekonomin kom på plats och grunden för den industriella revolutionen lades.

Man kan naturligtvis säga att vårt samhälle kräver en socialistisk omvandling och att alla bakslag är trots allt en del av en ostoppbar "revolutionär process". Men då hamnar man ju i rena plattityder. Hitlers maktövertagande 1933 blir ett tillfälligt om än katastrofalt bakslag.

Kontrarevolution och reaktionär seger ska beskrivas som sådan och inte som en nedgång i en revolutionär process.

När det gäller Syrien finns det fortfarande krafter som reser parollen "Försvara den Syriska Revolutionen" och som förespråkar fortsatt militär konfrontation och ofta också agerande från USA och europeiska imperialister. Man blundar för den kontrarevolutionära jihadismens fullständiga militära dominans på anti-Assad-sidan. Eller man ser enad front med flera av jihadistmiliserna som en korrekt strategi. Man bortser helt ifrån att regimen sociala bas bland de religiösa minoriteterna inte har försvagats utan att många kristna, alawiter, druser, shiamuslimer etc. slutit upp bakom regimen,. Inte p.g.a. kärlek till Assadklanen utan p.g.a. att en seger för den av sunni-islamister dominerade motståndaren ter sej ännu mer skrämmande. Detta är också anledningen till att regimen väpnade styrkor i stort varit intakta (bortsett från de tiotusentals som stupat) efter deserteringarna och bildandet av FSA under 2011. Minoriteterna har drivits i armarna på regimen.

Så frågan om man förstår att kampen består av konfrontation mellan kontrarevolutionära och reaktionära krafter är ingen "akademisk" fråga. Det handlar om att socialister idag måste förstå att ett upphörande av de våldsamma konfrontationerna mellan de kontrarevolutionära blocken är en förutsättning för att en revolutionär process ska kunna komma igång i en framtid.

Vi håller med Achcar när han skriver:

Ingen stabilitet är heller att vänta på kort sikt, på grund av frånvaron av progressivt ledarskap som kan föra de arabiska länderna ur den oöverstigliga kris som de har fallit ner i efter årtionden av förrutnad despotism och korruption.

Det är frånvaron av en organiserad och bland massorna förankrad demokratisk socialistisk rörelse som är huvudfaktorn när man ska förklara de kontrarevolutionära blockens dominans. Det är inte så att de arabiska arbetarna, bönderna och fattiga är dömda till att en blodig process under flera decennier. Achcars vision av en process spännande över flera årtionden är inte en nödvändighet. Och knappast något man kan entusiasmera de förtryckta med. Man kan inte säga: ”Gör uppror! Det kommer att bli en lång blodig historia med fruktansvärda bakslag men era barnbarn kommer möjligen att få ett bättre liv. Ni själva däremot kommer bara att få elände och med stor sannolikhet dödas”. (En i Sverige verksam intellektuell med just detta synsätt är Jan Myrdal. Han ser de STORA linjerna. Men han ser inte människorna av kött och blod.) De STORA linjerna kan kanske tillfredsställa intellektuella som analyserar på avstånd, men de som står mitt i skiten behöver lösningar! Och naturligtvis är en förändring som ger folket demokratiska rättigheter, tömmer fängelsehålor och öppnar upp för en social revolution fullt möjlig. Men då krävs skapandet av en politisk kraft som kan samla de förtryckta. I kamp för demokratiska rättigheter, politisk makt till de idag maktlösa, slut på fundamentalism och religiös sekterism. För att en sådan kraft ska kunna framträda krävs slut på det krig som de olika kontrarevolutionära blocken för mot varandra.

Kriget i Syrien har fördjupat klyftorna mellan olika religiösa och etniska identiteter i Syrien. Processen att skapa ett progressivt ledarskap kommer inte att bli lätt även om ett permanent eld upphör skulle nås. Givet splittringen i det syriska samhället och förvärringen av denna splittring som det utdragna kriget inneburit. Men utan ett sådant är chanserna noll.

Här är inte bara Assadregimen skyldig. Den liberala oppositionen och islamisterna har satsat allt på militär seger och är tillsammans med Assadregimen medskyldiga. Det syriska folket har fått betala med ett oerhört lidande. Dödade, sårade, hemlösa och på flykt. Så ser den kontrarevolutionära segerns ansikte ut.

Peter Widén 28/1 2017

Lästips

En historisk genomgång och analys av det syriska upproret:

Peter Widén: [Den syriska katastrofen](#) (april 2015)

Växthusteffekten och upproret i Syrien:

Martin Fahlgren: [Växthuseffekten och upproret i Syrien](#) (december 2015)

Andreas Malm: [Revolution inför klimatkatastrofen](#) (maj 2016) – Handlar allmänt om växthuseffekten och de klimatförändringar som följer i dess spår. Tar specifikt upp exemplet Syrien.

Syrien-debatt:

[Syrien-debatt – en antologi](#) (november 2015) – samling med de viktigaste inläggen i frågan

[Debatt om vänstern och Syrien](#) (januari 2016 – debatten fördes delvis i *Dagens ETC*)